

Информационна бележка относно индикаторите за измами във връзка с ЕФРР, ЕСФ и КФ

Настоящият текст е работен документ, изготвен от службите на Комисията. Той съдържа основани на приложимото право на Общността технически указания за органите на публичната власт, специалистите от практиката, бенефициерите или потенциалните бенефициери и други участници в мониторинга, контрола или провеждането на политиката на сближаване във връзка с тълкуването и прилагането на правилата на Общността в тази област. Целта на работния документ е да представи тълкуването и обясненията на службите на Комисията във връзка с посочените правила, за да улесни прилагането на оперативните програми и да насърчи добрите практики. Тези указания обаче не засягат тълкуването на националното законодателство, Съда на европейските общности и Първоинстанционния съд или развиващата се практика на Комисията по вземане на решения.

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	ВЪВЕДЕНИЕ.....	2
1.1.	Предистория.....	2
1.2.	Обща стратегия за предотвратяването на измами	2
2.	ОПРЕДЕЛЕНИЯ.....	2
2.1.	Определение за нередност.....	2
2.2.	Определение за измама в Договора.....	2
2.3.	Видове измама.....	2
3.	ЗАЩО СЕ ПРИБЯГВА ДО ИЗМАМА.....	2
4.	ОТГОВОРНОСТИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕТО И ОТКРИВАНЕТО НА ИЗМАМИ.....	2
4.1.	Управителни и сертифициращи органи („ръководство“)	2
4.2.	Одитни органи (и други одитни организации, които се занимават с одит) 2	
5.	ПРЕПОРЪКИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА НАСТОЯЩАТА ИНФОРМАЦИОННА БЕЛЕЖКА	2

Приложение 1   Схеми и индикатори за измами при договарянето и възлагането на обществени поръчки

Приложение 2   Схеми и индикатори за измами във връзка с разходи за труд и консултантски услуги

Приложение 3   Процедура за докладване на измами пред Европейската служба за борба с измамите (OLAF)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Предистория

В съответствие с член 274 от Договора за ЕО Комисията изпълнява бюджета на своя отговорност съгласно принципа за добро финансово управление. Освен това държавите-членки сътрудничат с Комисията за използването на

бюджетните кредити в съответствие с принципа за добро финансово управление.

Член 280 от Договора за ЕО гласи, че Общността и държавите-членки се борят с измамата и с всяка друга незаконна дейност, която засяга финансовите интереси на Общността.

Освен това по силата на член 53 б, параграф 2 от Регламент (ЕО, Евратом) № 1605/2002 на Съвета относно Финансовия регламент, приложим за общия бюджет на Европейските общности¹, при споделено управление държавите-членки са отговорни да предотвратяват и разглеждат случаите на нередности и измами. По силата на правната уредба на споделеното управление държавите-членки отговарят на първо място за установяването на системи за управление и контрол, които са в съответствие с изискванията на законодателството на Общността, за гарантирането на това, че системите функционират ефективно чрез одити от страна на определените органи и за предотвратяването, откриването и отстраняването на нередности и измами². В случай на нередност или съмнения за измама, които се отнасят за програмния период 2000—2006 г., Комисията трябва бъде информирана в съответствие с процедурите за докладване, определени в регламенти (ЕО) № 1681/94 и (ЕО) № 1831/94 на Комисията, а при случаи, свързани с програмния период 2007—2013 г. — в съответствие с Регламент (ЕО) № 1828/2006 на Комисията (членове 27—36).

Без значение дали нередността е неволна или умишлена (измама), въпросният разход трябва да бъде изключен от съфинансиране от страна на бюджета на Общността.

Настоящата информационна бележка съдържа списък със схеми за измама и свързаните с тях индикатори за измама, които могат да бъдат от полза при структурни действия. Целта е да се повиши осведомеността в държавите-членки относно измамите, така че системите за управление и контрол да бъдат подобрени и да могат по-ефективно да предотвратяват и откриват измами³.

---

¹ ОВ L 248 от 16.9.2001 г.

² Член 70 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета от 11 юли 2006 г. за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999, ОВ L 210, 31.7.2006 г. и Раздел 4 (Членове 27—36) от Регламент (ЕО) № 1828/2006 на Комисията за установяване на правила за прилагането на Регламент (ЕО) № 1083/2006, ОВ L 371, 27.12.2006 г.

³ Всяка година Комисията публикува годишен доклад относно борбата с измами в Общността (напр. за 2007 г.: Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета, Защита на финансовите интереси на Общността — Борба с измамите — Годишен доклад 2007 г. — SEC(2008)2300 и SEC(2008)2301), в който се съдържа приложение със статистика относно нередностите, съмненията за измами и измамите. Що се отнася до структурните действия за програмния период 2000—2006 г. при отчитането на нередности пред Комисията по силата на действащите регламенти, уреждащи отчитането, държавите-членки са посочили, че 12—15 % от нередностите са „съмнения за измами“. Въз основа на тези приблизителни изчисления отчетените през 2007 г. „съмнения за измами“ засягат

1.2. **Обща стратегия за предотвратяването на измами**

Настоящата информационна бележка е действие в рамките на по-широкообхватна инициатива, започнала през 2008 г., а именно: с помощта на ОЛАФ ГД „Регионална политика“ и ГД „Трудова заетост, социални въпроси и равни възможности“ разработиха Обща стратегия за предотвратяването на измами (JFPS), която включва поредица от действия срещу измамите, с които се цели повишаване на осведомеността относно измамите при споделено управление, както и предоставянето на насоки и по-резултатни средства за справяне с измамите.

По-общо, с предоставянето на насоки от 2009 г. нататък се цели да се изготви цялостен пакет, който засяга разнообразни въпроси около феномена измама и който е предназначен за ползване от управляващите структурните фондове органи в държавите-членки, отговорните служители в Комисията и одиторите на Комисията и държавите-членки.

По-специално стратегическите цели на JFPS са

- да подобри оценката на риска от измами;
- **да предостави по-резултатни насоки за откриването на измами от държавите-членки;**
- да предостави по-сериозна подкрепа на органите на държавите-членки, които са натоварени с предотвратяването и откриването на измами;
- да повиши нивото на осведоменост относно измамите сред персонала на ГД „Регионална политика“ и ГД „Трудова заетост, социални въпроси и равни възможности“;
- да повиши нивото на осведоменост относно измамите в държавите-членки.

Тъй като една от стратегическите цели на JFPS се състои в това да се предоставят по-резултатни насоки за откриването на измами, което може от своя страна да допринесе за предотвратяването на измами, Комисията разработи настоящата информационна бележка относно индикаторите за

около 0,31 % от поетите задължения. Тези цифри са предварителни и като такива следва да бъдат възприемани с предпазливост, тъй като само компетентен съдебен орган може да квалифицира съмнение за измама като действителна измама.

измама, така че държавите-членки да могат да увеличат осведомеността си относно схемите и индикаторите за измама.

В приложения 1 и 2 към настоящата информационна бележка се съдържа списък с често срещани и повтарящи се схеми за измама в сферата на възлагането на договори, обявяването на обществени поръчки, при договорите за работа и консултантски услуги, и свързаните с това индикатори за измама⁴.

В приложение 3 към настоящата информационна бележка са обобщени процедурите за съобщаване на измами на Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ).

2. ОПРЕДЕЛЕНИЯ

2.1. Определение за нередност

За целите на Регламент (ЕО) № 2988/95 на Съвета от 18 декември 1995 г. относно защитата на финансовите интереси на Европейските общности терминът „**нередност**“ е широко понятие, което включва както умишлени нередности, така и нередности, неволно допуснати от икономическите субекти.

В член 1, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 2988/95⁵ „**нередност**“ се определя като:

„всяко нарушение на разпоредба на правото на Общността, в резултат на действие или бездействие от икономически оператор, което е имало или би имало за резултат нарушаването на общия бюджет на Общностите или на бюджетите, управлявани от тях, или посредством намаляването или загубата на приходи, произтичащи от собствени ресурси, които се събират направо от името на Общностите или посредством извършването на неоправдан разход.“⁶

---

⁴ Значителна част от информацията е взета от Ръководството от 2008 г. за измами, свързани с договори и обществени поръчки на Асоциацията на дипломираните експерт-проверители на измами (Association of Certified Fraud Examiner's — ACFE). Това ръководство се основава на разследвания на измами и познати схеми за измама по целия свят. Вж. www.acfe.com

⁵ ОВ L 312, 23.12.1995 г., стр. 1.

⁶ За целите на структурните фондове е дадена адаптирана версия в член 1а от Регламент (ЕО) № 1681/94: „нередност“ означава всяко нарушение на разпоредба на правото на Общността, произтичащо от действие или бездействие на икономически оператор, което има или би имало за резултат накърняване на общия бюджет на Общностите посредством начисляването на неоправдано перо“. Същата дефиниция се съдържа в член 2, параграф 7 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд за периода 2007—2013 г.

2.2. Определение за измама в Договора

Конвенцията за защита на финансовите интереси на Европейските общности, съставена въз основа на член К.3 от Договора за Европейски съюз⁷, дава дефиниция за „измама“ по отношение на разходи като всяко умишлено действие или бездействие във връзка със:

- използването или представянето на фалшиви, неверни или непълни декларации или документи, в резултат на което се присвоява незаконно или неправомерно се задържат фондовете от Общия бюджет на Европейските общности или от бюджетите, управлявани от Европейските общности или от тяхно име;
- неоповестяване на информация в нарушение на конкретно задължение, което води до същия резултат;
- неправилно използване на такива фондове за цели, различни от тези, за които първоначално са предоставени.

Следователно разликата между по-общия термин за „нередност“ и „измама“ се състои в елемента за умисъл.

В съответствие с член 3, буква д) от Регламент (ЕО) № 1681/94, от 2006 г. насам при нотифицирането на нередности пред Европейската комисия от държавите-членки се изисква да посочват дали нередностите са свързани със „съмнение за измама“⁸.

2.3. Видове измама

Препоръчва се всяко категоризиране на видовете измама да взема предвид конкретните обстоятелства и обкръжаващата среда, в които организацията работи.

Асоциацията на дипломираните експерт-проверители на измами (Association of Certified Fraud Examiner's — ACFE)⁹ използва таксономия, в която са изброени видовете измами, с които организациите могат да се сблъскат. Според ACFE

---

⁷ ОВ L 316, 27.11.1995, стр. 49.

⁸ В член 1а, параграф 4 „съмнение за измама“ се определя като „злоупотреба, която предизвиква иницирането на административно и/или съдебно производство на национално равнище, с цел да се установи наличието на умишлено поведение, по-специално измама“. Тази дефиниция е възпроизведена в член 27, буква в) от Регламент (ЕО) № 1828/2006.

⁹ Вж. „Managing the Business Risk of Fraud – A Practical Guide“, the Institute of Internal Auditors, the American Institute of Certified Public Accountants and the Association of Certified Fraud Examiners, 2008. („Как да се управлява рискът от измами – практическо ръководство“, Институт на вътрешните одитори, Американски институт на дипломираните експерт-счетоводители и Асоциация на дипломираните експерт-проверители на измами, 2008 г.). <http://www.ifa-iaf.be/v1/frontEnd/libraryIfa/index.php?action=detail&id=29>.

измамите се делят на три вида, въз основа на които организацията може да идентифицира сферите, застрашени от появата на измами:

1. Умишлена манипулация на финансовите отчети (напр. невярно отчетени приходи)
2. Всякакъв вид незаконно присвояване на материални или нематериални активи (напр. неправомерно възстановени разходи)
3. Корупция (напр. подкуп, подправяне на процеса на оферирание – bid rigging -, недеклариран конфликт на интереси, присвояване)

3. ЗАЩО СЕ ПРИБЯГВА ДО ИЗМАМА

Три са елементите, които предопределят извършването на измама и които заедно се обобщават като „триъгълника на измамата“¹⁰:

Възможност: Дори човек да има мотив, трябва да е налице и възможност. Слабости в системите за вътрешен контрол могат да породят възможности (предполагемата вероятност измамата да не бъде забелязана е определяща за измамника). Примери за слабости в системите за вътрешен контрол са недостатъци, свързани със:

- надзора и прегледа;
- разделението на задълженията;
- одобрението от страна на ръководството;
- механизмите за контрол в системата.

Измама може да се появи и ако механизмите за контрол не се прилагат или лицата, заемачи ръководни длъжности, дават възможност за избягване на съществуващите механизми за контрол.

---

¹⁰ Идеята за триъгълника на измамата принадлежи на (занимаващия се с проучвания в областта) изследователя? на измамите Доналд Р. Креси. Вж. „The Handbook of Fraud Deterrence“ от Harry Cendrowski, James P. Martin и Louis W. Petro, 2007 г., стр. 41

Обосноваване: Лицето намира оправдание за поведението си чрез намирането на доводи за деянията си, напр. „Да направя това е справедливо — заслужавам тези пари“ или „Те са ми длъжни“. „Вземам парите само назаем — ще ги върна“.

Подтик, стимул или мотив от финансово естество: Факторът „някой от нужда, друг от алчност“. Често мотивът може да е чиста алчност. Други подтици могат да се дължат на лични финансови проблеми или индивидуални пороци като например хазарт, пристрастяване към наркотици и др.

От основно значение за предотвратяването на измами е „пробивът в триъгълника на измамата“¹¹. Измежду трите елемента така наречената „възможност“ е онзи, който най-лесно се повлиява от една силна система на вътрешен контрол и следователно това е елементът, който може най-лесно да бъде управляван.

4. ОТГОВОРНОСТИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕТО И ОТКРИВАНЕТО НА ИЗМАМИ

4.1. Управителни и сертифициращи органи („ръководство“)

При споделено управление на структурните фондове държавите-членки отговарят на първо място за установяването на системи за управление и контрол, които са в съответствие с изискванията на Общността, за гарантирането на това, че системите функционират ефективно чрез одити от страна на определените органи, и за предотвратяването, откриването и отстраняването на нередности и измами.

Макар че първостепенната отговорност за предотвратяването на измами се носи от ръководството, разубеждаването в това отношение може да зависи от комбинираните усилия на ръководството и одиторите¹².

Тяхната цел следва да е стесняването на елемента „възможност“ в „триъгълника на измамата“.

Основният механизъм за стесняване на възможностите е стриктният вътрешен контрол, който по-специално се изразява в подходящ надзор, преглед и разпределение на функциите.

Също така ръководството трябва да има нужните познания да определи индикатори за измама и трябва да е наясно със задълженията, произтичащи от действащото законодателство, да докладва за нередности и съмнения за измама.

Държавите-членки трябва да обръщат внимание на правилното прилагане и разпространение по вътрешни канали на насоките относно задълженията за

---

¹¹ Вж. „*The Handbook of Fraud Deterrence*“ от Harry Cendrowski, James P. Martin и Louis W. Petro, 2007 г., стр. 41

¹² Вж. „*The Handbook of Fraud Deterrence*“ от Harry Cendrowski, James P. Martin и Louis W. Petro, 2007 г., стр. 29

докладване на нередности и съмнения за измама, посочени в приложимите регламенти¹³.

4.2. Одитни органи (и други одитни организации, които се занимават с одит)

Съобразно стандарт 1210.A2¹⁴ на Института на вътрешните одитори (ПА), вътрешният одитор (и външният одитор) трябва да притежават достатъчно знания, за да идентифицират индикаторите за измама, но не и да притежават познанията на лице, чиято първостепенна отговорност се състои в откриването и разследването на измами.

Като се водят от нормална професионална бдителност (скептицизъм)¹⁵ одиторите трябва да бъдат особено внимателни относно възможностите за измама, като например слабости на контрола в системите за управление и контрол. Когато това е целесъобразно и особено ако уредбата за управление и контрол може да бъде считана за изложена на висока степен на риск, на одиторите се препоръчва да отправят запитвания към управляващите органи относно мнението им за риска от измама с цел проверка на прилаганите от тях мерки против измамите.

И при системните одити на системите за управление и контрол, и при одитите на операциите, одитните органи проверяват доколко съществуващите механизми за предотвратяване на измами са подходящи и ефективни.

Одитните органи следва да бъдат особено внимателни относно измами при отпускането на безвъзмездни средства и измами, свързани с възлагането на договори и изпълнението на обществени поръчки (в процеса на обсъждане, планиране и извършване на одита одиторът следва да се отнесе към сферата на обществените поръчки като изложена на сериозен риск от измама)¹⁶.

---

¹³ Член 70 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета от 11 юли 2006 г. за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999 (ОВ L 210, 31.7.2006 г.) и Раздел 4 (членове 27—36) от Регламент (ЕО) № 1828/2006 на Комисията за установяване на правила за прилагането на Регламент (ЕО) № 1083/2006, (ОВ L 371, 27.12.2006 г.).

¹⁴ Институт на вътрешните одитори, Международни стандарти за професионалното извършване на вътрешен одит.

¹⁵ Международен стандарт за одит 240: „Отговорност на одитора за разглеждане на възможността за наличието на измами при одит на финансови отчети“. Същият стандарт посочва също, че „рискът от незабелязване на сериозно несъответствие при записването, дължащо се на измама, е по-висок в сравнение с риска от незабелязване на сериозно несъответствие при записването, дължащо се на грешка, защото измамата може да включва сложни и внимателно организирани схеми, които имат за цел да я прикрият, като например подправяне, умишлени пропуски при записването на трансакции или умишлено въвеждане в заблуждение...“

¹⁶ Вж. „Exposure Draft Practice Note“ към международен стандарт за одит 240, в която се предоставят допълнителни насоки по въпроси от публичния сектор, точка 3.

5. ПРЕПОРЪКИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА НАСТОЯЩАТА ИНФОРМАЦИОННА БЕЛЕЖКА

На държавите-членки се препоръчва:

1. Да се запознаят с настоящата информационна бележка с цел повишаване на осведомеността и гарантиране на широкото ѝ разпространение до всички органи, които управляват структурни фондове.
2. Да използват информацията за схемите за измама от **приложение 1** и **приложение 2** като най-добра практика с цел да осъвременят процедурите за проверка и одобрение на заявленията за плащане от крайните бенефициери. Това може да бъде направено например чрез включването в контролните листове на препратка към настоящата бележка и/или към някоя от изброените схеми за измама особено при ситуации, когато оценката на риска посочва висок риск от измама.
3. Да осигурят осведоменост¹⁷ относно процедурите за докладване на измама, напр. интернет страниците на управляващите органи и междинните звена могат да включват такава информация (вж. процедурите за докладване на измама в **приложение 3**).
4. Да гарантират, че проверките на управлението се осъществяват подобаващо, тъй като тези проверки са важно средство за постигане на разубеждаващ ефект и за откриване на измами. Прави се позоваване на „Ръководен документ за проверките на управлението, които трябва да бъдат извършвани от държавите-членки по отношение на операции, съфинансирани от Структурните фондове и от Кохезионния фонд за програмния период 2007–2013 г.“¹⁸.
5. Да използват кръстосана проверка на информацията, включително проверка на информацията с трета страна, ако са налице съмнения за измама. Например автентичността на съмнителна фактура, представена от краен бенефициер, може да бъде проверена, като се осъществи контакт с доставчика на услугата и ако е необходимо чрез проверка на място на счетоводството на доставчика.

---

¹⁷ В повечето случаи разследванията на случаи на измама започват от получени сигнали и доклади. Безплатните телефони са от ключово значение в това отношение.

¹⁸ Окончателна версия от 5.6.2008 г., документ COCOF 08/0020/04.

Приложение 1

СХЕМИ И ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗМАМИ ПРИ ДОГОВАРЯНЕТО И ВЪЗЛАГАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ

Обичайни и често повтарящи се схеми за измама и съответните индикатори за измами (т. нар. „червени знамена“)

В настоящото приложение са изброени шестнадесет обичайни и често срещани схеми за измама, с описание на схемата и на съответните индикатори за измама при договарянето и възлагането на обществени поръчки.

То представлява неизчерпателен списък на общопризнатите като схеми за измама практики.

Настоящото приложение до голяма степен следва структурата и съдържанието, които ACFE¹⁹ използва в своите инструкции за работещите в сферата на предотвратяването и разкриването на измамите.

1. Корупция – подкупи и рушвети

Описание на схемата:

Даването/вземането на подкупи и рушвети се изразява в даване или получаване на „нещо стойностно“, с цел да се повлияе на официален акт или на бизнес решение.

Корупционни плащания

„Стойностното нещо“ не е задължително, а и най-често не е, парична сума (по този начин се запазва известна двусмисленост и нарушителят може по-лесно да измисли извинения при необходимост). Всяка материална облага, дадена или приета с намерение да се повлияе нечестно на получателя, може да се нарече подкуп. Конкретните „стойностни неща“, дадени или взети като подкуп, могат да бъдат: подаръци, чиято стойност надхвърля праговете, определени от организациите/дружествата, „заеми“, независимо от това дали са върнати или не, употреба на кредитни карти, плащания над размера на направени покупки (напр. заплащане на € 500 000 за апартамент, който струва € 200,000), бесплатно ползване на апартаменти или ползването им при по-нисък наем, бесплатно ползване на коли на лизинг, плащания в брой, с чек или банков превод на фалшиви „такси и комисионни“, често в размер на предварително договорен процент от стойността на договора и предадени чрез посредник или „кухо“ дружество²⁰, създадено от получателя и в което корумпираният изпълнител или продавач притежава скрит дял. „Стойностните неща“ често се дават в последователността, в която са изброени в списъка. Това се дължи на факта, че в началото страните може да не са сигурни в намеренията на другата страна и даващият подкупа може да не е в състояние да заплати суми в по-съществен размер до възлагането на поръчката.

---

¹⁹ Асоциация на дипломираните експерт-проверители на измами, www.acfe.com. По-конкретно, структурата и съдържанието се опират на резултатите от проведеното обучение за експерт-проверители на измами „Измами при договарянето и възлагането на обществени поръчки“.

²⁰ „Кухо“ дружество се наричат дружествата, които съществуват наистина, но в действителност не развиват никаква дейност или не разполагат с никакви активи.

След възлагането на поръчката повечето подкупи се заплащат под формата на рушвети, което означава, че изпълнителят заплаща или „връща“ уговорен процент от всяко плащане по фактура, което получи. Независимо от начина на заплащане на подкупите, за да се покрият разходите за плащанията обикновено се завишават цените или се занижава качеството на стоките и услугите.

Корупционните плащания водят до много други видове измама, като например фалшиво фактуриране, фантомни разходи или неспазване на договорните спецификации.

Корупционно влияние

Корупционното влияние при договарянето и възлагането на обществени поръчки често се проявява като: нецелесъобразен избор, например неоправдано закупуване от единствен източник (възможно е разбиването на поръчката на няколко поръчки на стойност под прага за провеждане на тръжна процедура), неоправдано високи цени, покупки в прекомерни количества, допускане на ниско качество и закъснели доставки, както и неизвършване на същите²¹.

Индикатори за измама:

Най-разпространеният индикатор за даването на подкуп и рушвет е необяснимо благосклонното отношение на даден служител на възлагащата организация към даден изпълнител в течение на определен период от време.

Други признаци:

- тясна социализация между служителя на възлагащата организация и доставчика на услугите или стоките;
- необяснимо или внезапно увеличаване на благосъстоянието на въпросния служител;
- недеklarирана външна стопанска дейност на служителя;
- изпълнителят е известен в сектора си с това, че дава рушвети;
- недокументирани или чести изменения в договорите, с които се увеличава стойността на сделката;
- служителят на възлагащата организация отказва повишение на длъжност, която не е свързана с провеждането на тръжни процедури;
- служителят не е подал или не е попълнил декларация за липса на конфликт на интереси.

---

²¹ Тези фактори често биват представяни със съкращението „ПЦККД“: нецелесъобразен подбор, високи цени, покупки в прекомерни количества, ниско качество, закъснели доставки или неизвършване на същите.

2. Недеклариран конфликт на интереси

Описание на схемата:

Конфликт на интереси може да възникне когато служител на възлагачата организация има недекларирани финансови интереси във връзка с определена поръчка или изпълнител. Потенциалният конфликт на интереси не подлежи на съдебно преследване, в случай че е напълно деклариран и своевременно одобрен от работодателя. Например, даден служител може тайно да притежава предприятие доставчик или изпълнител, да регистрира „кухо“ дружество, посредством което да прави покупки на завишени цени или да има недекларирани интереси във връзка с продажбата или отдаването под наем на недвижимо имущество.

Индикатори за измама:

- необяснимо или необичайно фаворизиране на конкретен изпълнител или доставчик;
- продължаващо във времето допускане на дейности, извършени при високи цени, ниско качество и т.н.;
- служителят не е подал или не е попълнил декларация за липса на конфликт на интереси;
- служителят на възлагачата организация отказва повишение на длъжност, която не е свързана с провеждането на тръжни процедури;
- налице са признаци, че служителят упражнява странична стопанска дейност.

3. Съглашателство при офериране

Описание на схемата:

Договарящите се от определена географска област, регион или отрасъл могат да се договорят тайно с цел елиминиране на конкуренцията и завишаване на цените посредством различни схеми за съглашателство при офериране.

Допълващо офериране

С допълващото офериране, известно също като подаване на фиктивни оферти, се цели единствено да се създаде впечатление за реално участие в търга, а не да се осигури одобрение от страна на възложителя.

Няколко сътруднически си кандидати се договарят да представят оферти при сравнително по-високи цени или преднамерено неприемливи оферти, за да направят възможен избора на фаворизиран изпълнител при завишени цени. Спечелилият търга споделя процент от печалбата си със загубилите оференти, наема ги като подизпълнители или им дава възможност да спечелят други

поръчки с висока стойност. Допълващи оферти могат да бъдат представени и от дъщерни дружества или свързани фирми.

Неподаване или отказ от оферта

За да е успешна една схема за подправяне на процеса на офертиране е необходимо броят на оферентите да е ограничен и всички те да се съгласят да участват в съглашателството. Ако в състезателната процедура се включи нов (случаен) или отказващ сътрудничество оферент, изкуственото завишаване на цените ще стане очевидно. За да попречат на това, участниците в съглашателството могат да платят на външни дружества, за да се въздържат от участие, или да прибегнат до по-силни средства за принуда, за да ги разубедят. Участниците в съглашателството могат също така да заставят изпълнителите и подизпълнителите да не си сътрудничат с дружества, които са отказали да участват в съглашателството, целящо запазване на техния монопол.

Участие на ротативен принцип

Съучастниците представят допълващи оферти или се въздържат от участие, с цел да дадат възможност на всеки един от тях да представи най-ниска оферта на ротационен принцип. Ротацията може да бъде и по географски области — един изпълнител да получи цялата поръчка за пътищата в даден регион, а втори — в друг, или по вид на извършваните работи, по период от време, и т.н.

Разпределяне на пазари

Сътрудническите си дружества могат да си разпределят определени пазари или продуктови позиции и да се споразумеят да не се конкурират помежду си в съответните си райони, или да направят същото посредством съглашателски действия, например участвайки само с допълващи оферти. Понякога е възможно и замесването на служители в схеми за съглашателство при офертиране — в някои случаи такива с финансови интереси в „конкурентното“ предприятие, — вследствие на което те получават дял от приходите от завишените цени.

Индикатори за измама:

- избраната оферта е твърде висока в сравнение с прогнозните разходи, публикуваните ценови листи, цените за сходни работи или услуги, или средните за сектора стойности и справедливите пазарни цени;
- трайно завишени цени при всички оференти;
- цените в офертите спадат при включването на нов участник;
- ротация на печелившите кандидати на регионален, професионален принцип или в зависимост от възлаганите работи;
- неспечелили оференти се наемат като подизпълнители;

- необичайни характеристики в офертите (например разликата между отделните оферти е в размер на точен процент, печелившата оферта е на стойност точно под приемливия праг на цените, съвпадаща със заложените в бюджета цени, твърде висока, твърде близка, твърде отдалечена, съдържаща закръглени суми, непълна и т.н.);
- очевидни взаимовръзки между отделни участници, напр. съвпадащи адреси, персонал, телефонни номера и т.н.;
- изпълнителят включва в офертата си подизпълнители, които участват като кандидати за главни изпълнители;
- квалифицирани потенциални изпълнители не подават оферти и стават подизпълнители или пък подал по-ниска оферта оферент се оттегля и става подизпълнител;
- някои дружества винаги са в конкуренция помежду си, а други - никога;
- неуспелите кандидати не могат да бъдат намерени в интернет, нито в бизнес указателите, нямат адрес и т.н. (с други думи са фиктивни);
- наличие на сходства или други признаци, че изпълнителите са обменяли информация за цените, разпределяли са територия помежду си, или са сключили друга форма на негласно споразумение;
- съгласителство при оферирането е установено в следните сектори и е също от значение за структурните фондове: полагане на асфалтови настилки, строителство на сгради, почистване дъното на водни източници и хранилища, електрическо оборудване, покриви, изхвърляне на отпадъци.

4. Небалансирано договаряне

Описание на схемата:

При тази измамна схема служители, натоварени с функции по провеждането на тръжната процедура, предоставят на фаворизиран оферент полезна вътрешна информация, която не е достъпна за останалите участници, например относно това че една или няколко позиции в поканата за представяне на оферти няма да бъдат включени в договора (възможно е също така някои позиции нарочно да бъдат твърде неясни или амбициозни, при което фаворизираният оферент бива инструктиран как да отговори). Тази информация дава на фаворизираната фирма възможност да представи оферта на по-ниска цена от останалите участници, като посочи много ниска цена за позицията, която няма да бъде включена в окончателния договор. Небалансираното договаряне е една от най-ефективните схеми за подправяне на процеса на офериране, тъй като манипулацията не е

толкова очевидна като при другите разпространени схеми, като например необоснованите покупки от единствен източник.

Индикатори за измама:

- офертите по определена позиция изглеждат неразумно ниски;
- скоро след възлагането на поръчката биват внесени изменения с цел заличаване или промяна на изисквания, свързани с конкретни позиции;
- налице са разлики между позициите в офертите и тези в действителния договор;
- оферентът е лице, приближено на служители по договарянето, или е участвал в съставянето на спецификациите.

5. Подправени спецификации

Описание на схемата:

Поканите за представяне на предложения биха могли да съдържат спецификации, които са приспособени към квалификациите на конкретен оферент, или на които отговаря само един оферент. Това е особено типично при възлагането на поръчки в областта на информационните технологии и други поръчки от технически характер.

Посредством твърде конкретните спецификации могат да бъдат елиминирани други квалифицирани оференти или да се обосноват покупки от единствен източник и да се избегне конкуренцията като цяло.

Употребата на подправени спецификации, даващи предимство на определен изпълнител, е признак за корупционна практика.

Индикатори за измама:

- само един или малко на брой оференти отговарят на поканата за представяне на предложения;
- съществува сходство между спецификациите и продуктите или услугите на успешния кандидат;
- други оференти са подали жалби;
- спецификациите са значително по-конкретни или по-широки в сравнение с предходни покани за представяне на предложения;
- наличие на необичайни или неразумни спецификации;
- много на брой поръчки, възложени на един и същ изпълнител със състезателна тръжна процедура;

- социализация или лични контакти между служители по договарянето и оференти през времетраенето на процедурата;
- възложителят определя даден продукт или услуга посредством търговска марка, а не с родово название.

6. Изтичане на информация за офертите

Описание на схемата:

Персоналът, отговарящ за договарянето, подготовката на заданието или оценяването на офертите, може да изнесе поверителна информация, за да подпомогне фаворизиран кандидат при изготвянето на техническата или финансовата част от офертата му, като например прогнозен бюджет, предпочитани решения или подробности от конкурентни оферти.

Индикатори за измама:

- недостатъчен контрол върху тръжните процедури, напр. неспазване на сроковете;
- стойността на избраната оферта е съвсем малко по-ниска от тази на следващата най-ниска;
- някои оферти са отворени преждевременно;
- приемани са оферти след крайния срок за подаване;
- офертата, подадена след крайния срок, е избраната най-ниска оферта;
- всички оферти са отхвърлени и е открита нова тръжна процедура;
- през времетраенето на тръжната процедура избраният оферент контактува на лични начала със служители по договарянето по електронна поща или по друг начин.

7. Манипулиране на оферти

Описание на схемата:

При един зле контролиран процес на подаване на оферти служителите, натоварени с провеждането на тръжната процедура, могат да манипулират офертите след получаването им, за да осигурят избирането на фаворизирания кандидат (променяне, „изгубване“, анулиране на оферти въз основа на неверни твърдения за грешки в тръжните условия и т.н.).

Индикатори за измама:

- други оференти са подали жалби;

- недостатъчен контрол и неадекватни тръжни процедури;
- индикации за внесени промени в офертите след получаването;
- оферти са обявени за недействителни поради грешки;
- квалифициран оферент е дисквалифициран по причини със съмнителна валидност;
- въпреки че са получени по-малко от минималния брой оферти, не е открита нова тръжна процедура.

8. Неоправдано възлагане на единствен изпълнител

Описание на схемата:

Тази схема често възниква в резултат на корупция, особено ако характерните ѝ белези се повтарят и са подозрителни.

Подобно възлагане е възможно посредством разбиване на поръчките на по-малки поръчки, с цел да се избегнат праговете, изискващи задължително провеждане на тръжна процедура, с фалшиви основания за закупуване от единствен източник, съставяне на твърде конкретни спецификации, удължаване на срока на вече възложени договори вместо откриване на нова тръжна процедура.

Индикатори за измама:

- извършване на покупки от единствен източник в размер над или непосредствено под праговете, изискващи провеждането на тръжна процедура;
- поръчки, които преди са били възлагани със състезателна процедура, вече се възлагат без такава;
- наблюдава се разбиване на поръчките с цел избягване на праговете за възлагане с тръжна процедура;
- поканата за представяне на предложения е изпратена само до един доставчик на услуги.

9. Разбиване на поръчки

Описание на схемата:

Служителите по договарянето могат да разбият поръчката на две или няколко поръчки или договора, с цел да се избегне конкуренцията или надзорът от страна на висшето ръководство. Например, ако прагът е € 250 000, една поръчка за доставка на стоки и услуги на стойност € 275 000 може да бъде разбита на два

договора – един за стоки на стойност € 150 000 и втори, на стойност € 125,000, за да се избегне събирането на оферти.

Разбитите поръчки (наричани често „раздробяване“) могат да представляват сигнал за прибягване до корупция или други схеми от страна на възложителя.

Индикатори за измама:

- две или повече последователни свързани доставки от един и същ изпълнител, на стойност непосредствено под прага за провеждане на състезателна процедура или за провеждане на надзор от висшето ръководство;
- неоправдано разбиване на поръчки, например отделни договори за работи и материали, като всеки от тях е на стойност под прага, изискващ събиране на оферти;
- поредни поръчки на стойност непосредствено под праговете.

10. Смесване на договори

Описание на схемата:

Даден изпълнител, извършващ работи по няколко сходни поръчки, може да фактурира едни и същи разходи за персонал, такси или разноси по няколко от тези поръчки, което води до припокриване на финансирането.

Индикатори за измама:

- представяне на едни и същи фактури във връзка с различни работи или договори;
- изпълнителят представя фактури от един и същ период за няколко работи.

11. Невярно ценообразуване

Описание на схемата:

Даден изпълнител може да извърши измама, като преднамерено включва разходи, които са недопустими или неразумни, или които не могат да бъдат пряко или непряко отнесени към конкретен договор. Разходите за труд могат по-лесно да бъдат фалшифицирани в сравнение с тези за материали, тъй като теоретично работата на един и същ служител може да се фактурира по който и да е договор.

Разходите за труд се манипулират посредством създаване на фиктивни работни графици, редуване на едни и същи графици или подкрепящи документи, или просто чрез фактуриране на завишени разходи за труд без представяне на разходооправдателни документи.

Индикатори за измама:

- прекомерни или необичайни разходи за труд;
- разходите за положен труд не са съвместими с напредъка по изпълнението;
- видими промени в присъствените ведомости;
- липсват присъствени ведомости;
- разходи за едни и същи материали по повече от една поръчка;
- непреките разходи се фактурират като преки.

12. Непълно (порочно ценообразуване)

Описание на схемата:

Порочното ценообразуване се проявява при договори, при които изпълнителят не декларира актуални, пълни и точни данни за разходите или ценообразуването в офериранияте цени, което води до увеличаване на разходите по договора.

Индикатори за измама:

- изпълнителят отказва, отлага представянето или не е в състояние да представи подкрепящи документи за разходите;
- изпълнителят представя неадекватна или непълна документация;
- неактуална информация за цените;
- видимо високи цени в сравнение с други сходни договори, ценови листи или средните стойности за сектора.

13. Неспазване на спецификациите по договора

Описание на схемата:

Изпълнителят не спазва договорните спецификации, а след това извършва измама, съзнателно твърдейки, че ги е спазил.

Сред примерите за такива схеми е използването на неотговарящи на стандартите строителни материали, компоненти с ниско качество, неполагане на изискваните основи при пътни инфраструктурни проекти и т.н. Мотивът, разбира се, е увеличаване на печалбата посредством съкращаване на разходите или избягване на санкции за неспазени срокове и пр. Много често разкриването на такива схеми е трудно без задълбочени проверки или изпитвания от страна на независими

експерти в областта. Въпреки това е възможно нарушителите да се опитат да подкупят инспекторите.

Индикатори за измама:

- несъответствие между резултатите от изпитванията и проверките, от една страна, и изискванията и спецификациите по договора, от друга;
- липса на документи или сертификати от проведени изпитвания или проверки;
- ниско качество, незадоволително изпълнение и висок брой на подадени жалби;
- разходните отчети на изпълнителя съдържат индикации, например, че изпълнителят не е закупил материалите, необходими за извършване на работите, не притежава или не е наел необходимото за работа оборудване, или не разполага с необходимата работна ръка на мястото на извършване на дейностите (NB: извършването на подобна кръстосана проверка може да бъде особено полезно).

14. Фалшиви, завишени или дублиращи се фактури

Описание на схемата:

Даден изпълнител може съзнателно да представи фалшиви, съдържащи завишени суми или дублиращи се фактури, действайки самостоятелно или в съглашателство със служители по договарянето в резултат на корупционни действия.

Индикатори за измама:

- фактурираните стоки или услуги не са инвентаризирани, нито осчетоводени;
- липсват приемни протоколи за фактурирани стоки или услуги;
- липсва заявка за покупка за фактурираните стоки или услуги, или пък същата е със съмнителна стойност;
- в счетоводните книги на изпълнителя не е отразено, че работата е свършена или че необходимите разходи са направени;
- цените върху фактурите, сумите, описанията на позициите или условията надвишават или не съответстват на позициите от договора, заявките за покупка, приемните протоколи, инвентарните или експлоатационни протоколи;
- много на брой фактури на еднаква стойност, с един и същ номер, дата и т.н.;
- върволица от подизпълнители;

- плащания в брой;
- плащания към офшорни фирми.

15. Фиктивен доставчик на услуги (доставчик-фантом)

Описание на схемата:

а) Даден служител оторизира плащания на фиктивен доставчик, с цел присвояване на фондове. Схемата е особено разпространена в случаи, в които липсва разделение на функциите по подаване на заявката, приемането и заплащането.

б) Изпълнителят регистрира фантомни дружества, чрез които да подаде допълващи оферти в рамките на схеми за съглашателство при офериране, с цел да бъдат завишени цените или просто за генериране на фиктивни фактури.

Опитът показва, че нарушителите имат склонността да наричат фиктивните си дружества с имена, които са сходни с тези на действителни дружества.

Индикатори за измама:

- доставчикът на услугите не може да бъде открит в нито един указател, в интернет, посредством Google, други търсачки и пр.;
- не може да бъде открит адресът на доставчика на услугите;
- доставчикът на услугата е предоставил грешен адрес или телефонен номер;
- използвана е офшорна фирма.

16. Подмяна на стоки

Описание на схемата:

Подмяната на продукти се изразява в подмяна без знанието на възложителя на определените в спецификацията в договора продукти с други, с по-ниско качество. В най-лошия случай замяната на продуктите може да създава опасност за живота, например недостатъците в инфраструктура или сгради. Замяната е особено привлекателен вариант при договори, които изискват скъпи материали от по-висок клас, които могат да бъдат заменени с подобно изглеждащи, но по-евтини продукти. Замяната често касае компоненти, при които разкриването ѝ е трудно. Възможно е също при проверките на място да бъдат представени специално създадени с цел измама мостри.

Индикатори за измама:

- необичайна или твърде обичайна опаковка: опаковката, цветовете или дизайнът не отговарят на нормата;

- несъответствие между очакван и действителен вид;
- идентификационните номера на продукта се различават от публикуваните или от каталожните номера, или не съответстват на системата за номериране;
- броят на неуспешните тествания, неизправностите или ранните замени е над средния, или разходите за поддръжка или ремонт са високи;
- сертификатите за съответствие са подписани от неквалифицирано или несертифицирано лице;
- съществени различия между прогнозните и действителните цени на материалите;
- изпълнителят изостава от графика, но бързо навакхва;
- необичайни или заличени серийни номера; серийните номера не съответстват на легитимната система за номериране на производителя;
- инвентарните номера или описания или тези върху фактурите не съвпадат с условията в заявката за покупка.

СХЕМИ И ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗМАМИ ВЪВ ВРЪЗКА С РАЗХОДИ ЗА ТРУД И КОНСУЛТАНТСКИ УСЛУГИ

Обичайни и често повтарящи се схеми за измама и съответните индикатори за измами (т. нар. „червени знамена“)

В настоящото приложение са изброени обичайните и често повтарящи се схеми за измама, с описание на схемата и на съответните индикатори за измами в сферата на консултантските услуги.

Най-важното средство за контрол в системата за отчитане на положения труд е самият работник и неговата готовност да отчита надлежно изработеното време.

Настоящото представлява неизчерпателен списък на общопризнатите като схеми за измама практики.

1. Направени разходи за труд

Описание на схемата:

При отсъствието на независим външен надзор или физическа проверка, трудът е лесно податлив на манипулация компонент. Некоректните изпълнители лесно могат да заявят, пряко или непряко, неверни данни за положен труд. От първостепенно значение е въпросът дали работното време на работника е добросъвестно фактурирано за сметка на изпълнявания проект. (Не се допуска представянето на документи на трети страни, като фактури, заявки за покупка и т.н., с цел оправдаване на разходите за труд).

Индикатори за измама:

- различни начини на фактуриране;
- внезапни и съществени промени във фактурирането;
- спад в разходите по проекти/договори, чийто бюджет е надхвърлен или почти изчерпан;
- несъразмерен процент служители фактурират непреки престации;
- висок брой служители прекласирани от „преки“ към „непреки“ и обратно;
- същите биват постоянно прекласирани от „преки“ към „непреки“ или обратно;
- незадоволителен вътрешен контрол върху разходите за труд: например като присъствените листове на служителите се разписват предварително, попълват се от надзорниците, попълването става с молив или едва в края на периода на заплащане;

- действителните часове и суми неизменно съвпадат с предвидените по бюджет, или са близки до тях;
- прибягва се до коригиращи записи в счетоводните книжа, с цел разместване на разходи между договорите, научноизследователската дейност, дейността по търговско представителство;
- фактурирането по чувствителни сметки расте или намалява значително;
- отработеното време се фактурира различно от свързаните разходи за пътуване.

2. Невъзнаграден извънреден труд

Описание на схемата:

Даден изпълнител може съзнателно да декларира фалшиви данни за извънредни часове труд, когато за извънредния труд не се дължи неофициална компенсация, като например допълнителен отпуск. От първостепенно значение е въпросът дали работното време на работника е коректно фактурирано за сметка на изпълнявания проект. Не са представени документи на трети страни.

Индикатори за измама:

- от професионалните служители се изисква да полагат значително количество часове извънреден невъзнаграден труд по различни проекти, като пряко или непряко наети лица;
- наетите лица получават заплащане само за редовните отработени часове през който и да е ден за продължителен период;
- наблюдава се практика за полагане на извънреден невъзнаграден труд по изискване на ръководството, които са компенсирани с премии в зависимост от отработените допълнителни часове;
- наетите лица полагат допълнителни часове невъзнаграден труд изключително по договори или проекти, по които броят часове труд е надхвърлен.

3. Консултантски/професионални услуги

Описание на схемата (въз основа на действителен случай):

Извършването на услугите е надлежно подкрепено с подробни споразумения за предоставяне на консултантски услуги, фактури и отчети. Обхванатите теми са близки до дейността на изпълнителя и предоставят подходящи препоръки за подобряване на ефикасността на определени дейности. Изпълнителят е изпълнил по-голямата част от препоръките. Приложимите споразумения са достатъчно подробни и таксите са преценени като разумни.

Въпреки това, услугите на някои от наетите фирми не са били ползвани преди това. Споразуменията не уточняват какви услуги ще предоставят дружествата; въпреки това, те уточняват кой ще предоставя услугите, както и размера на почасовото заплащане за тях. Липсват автобиографии на лицата. Хонорарите за услугите на тези нови дружества са по-високи. Представителят на дружеството не съумява да обясни по-високите такси, нито спецификата на предоставяните услуги.

Осен това фактурите от тези дружества за предоставени услуги предоставят неясно описание на услугите и се позовават само на споразумението. Разходите са представени като обща сума, без разбивки по часове, почасова ставка, разходи за път или други разходи. Не са предоставени доклади от пътувания или други обобщаващи доклади. Не е предоставена допълнителна информация за тези дружества; изпълнителят не съумява да предостави нищо повече от устни уверения за предоставените услуги.

На последно място, на фактурите като пощенски адрес е посочена пощенска кутия и въпросните дружества не присъстват в телефонния указател.

Индикатори за измама:

- не са подписани официални споразумения или договори; въпреки това са заплатени големи суми за „предоставени услуги“ въз основа на недостатъчно подробни фактури;
- съществуват официални споразумения или договори, но те са неясни що се отнася до предоставяните услуги и липсват каквито и да било други разходооправдателни документи, като подробни фактури, доклади от пътувания или проучвания;
- заплатените услуги са използвани за неправомерно получаване, разпространение или ползване на информация или данни, защитени със закон или друг нормативен акт;
- със заплатените услуги се е целяло да се повлияе неправомерно в посока на удовлетворяване на дадена молба, върху оценката на дадено предложение или оферта, подбора на източниците за възлагане на договор или договарянето на поръчка, изменение или искане; без значение е дали възлагането се прави от главното предприятие изпълнител или от негов подизпълнител;
- заплатените услуги са получени или предоставени по начин, нарушаващ конкретен статут или правилник, който забранява нелоялните търговски практики или конфликта на интереси.

4. Категории работна сила

Описание на схемата (въз основа на действителен случай):

От предложението, подадено от даден изпълнител за подновяване на договор за поръчка, плащанията по които зависят от действително вложените часове труд и

материали, и който му е бил възлаган ежегодно през последните две години, е видно, че заплатените цени на час са били значително по-ниски от предложените, освен за административната категория. По време на първоначалната тръжна процедура в първоначалната оферта се твърди наличие на целия необходим персонал. След като е спечелил поръчката, изпълнителят наема/прибягва до услугите на служители, наети при по-ниско от предложеното възнаграждение. Квалификацията на някои от новонаетите лица е под изискванията в поканата за представяне на предложения. Изпълнителят е класирал много на брой новонаети лица в категории работна сила, за които те не са притежавали необходимата квалификация.

Индикатори за измама:

- съществени различия между предложените и действителните единични цени или количества, без съответни промени в обхвата на възложените работи или изискванията по отношение на професионалната квалификация;
- сборът от фактурираните дейност по дейност суми неизменно достига фиксирания в договора таван; изключение са случаите, в които в договора или в заявката е посочен броят на часовете, които подлежат на фактуриране;
- конкретни лица, предложени за „ключови служители“, не работят по договора;
- предложената работна сила не е основана на действително съществуваща работна сила. Необходими са масови назначения на нови работници. Заплащането на труда на новонаетите работници е значително по-ниско в сравнение с посоченото в предложението;
- компетенциите на наетите лица не съответстват на изискванията по отношение на съответната категория работна сила или не отговарят на изискванията по договора;
- наети лица, които обикновено получават непряко възнаграждение от предприятието, получават пряко възнаграждение по договора;
- работното време на партньорите, агентите, надзорниците и останалите служители се фактурира по начин, който е в разрез с условията по договора или счетоводните правила и процедури на предприятието.

ПРОЦЕДУРА ЗА ДОКЛАДВАНЕ НА ИЗМАМИ ПРЕД ЕВРОПЕЙСКАТА СЛУЖБА ЗА БОРБА С ИЗМАМИТЕ (OLAF)

Управляващи органи или друг орган, определен да докладва за нередности и измами пред OLAF:

Докладване на всяко тримесечие в съответствие с регламенти (ЕО) № 1681/94 и (ЕО) № 1831/94 на Комисията за случаи, отнасящи се за програмния период 2000—2006 г., и в съответствие с Регламент (ЕО) № 1828/2006 на Комисията (членове 27—36) за случаи, свързани с програмния период 2007—2013 г.

Специфични инструкции за одитните институции²²:

Одиторът извършва одит, за да получи разумно уверение, че системите за управление и контрол функционират ефективно и гарантират законосъобразността и редовността на декларираните разходи. От одитора не се очаква да притежава експертните познания на лице, чиято първостепенна отговорност е да разкрива и разследва измами. Въпреки това, в търсенето на достатъчна сигурност в достоверността на предмета на одит, одиторът е длъжен да запази подход на професионален скептицизъм²³ през цялата продължителност на одита. Ако по време на провеждането на оценката на риска, планирането на одита, проверките на системата и самостоятелните изпитвания одиторът заключи, че обстоятелствата сочат вероятното наличие на измама, той трябва да е наясно как да подходи към подозираната измама и как да докладва за нея.

Подозрението за измама **не се съобщава на засегнатата одитирана организация** (с цел да се гарантира съхраняването на доказателствата за наличие на измама).

Одиторите следва да информират за подозрението си за измама управляващия орган или друг такъв орган, посочен за да докладва нередности пред OLAF (освен ако заподозряната измама не касае самия управляващ орган или друг натоварен с отговорността организъм), с цел да му се даде възможност да предприеме всички необходими постъпки и защитни мерки за опазване на финансовите интереси на Общността, включително координацията с националните органи, компетентни в областта на измамите и нередностите.

Общи инструкции за гражданите на ЕС:

---

²² ГД „Регионална политика“ и ГД „Заетост, социални въпроси и равни възможности“ са създали собствени вътрешни процедури за докладване на измами за своите одитори и персонал.

²³ Международен одитен стандарт (МОС) 240 – „Отговорност на одитора за разглеждане на измами при одита на финансовите отчети“ определя понятието „професионален скептицизъм“ като „отношение, което включва поставяне под въпрос и критична оценка на доказателствата“. (IFAC, „*Handbook of International Auditing, Assurance, and Ethics Pronouncements*“)

Всеки може да подаде сигнал до OLAF по повод подозрения за измама или корупция, засягащите финансовите интереси на Европейския съюз. Общото правило е: колкото по-рано бъде подаден сигналът и колкото по-конкретен е той, толкова по-добре. Също така трябва да бъдат представени всички налични документи в подкрепа на сигнала.

В този контекст ключова роля може да изиграе Комуникационната мрежа на OLAF (OAFCN) (*), която включва говорителя на OLAF и говорителите, осъществяващи връзките с обществеността или служителите, отговарящи за информацията в националните следствени служби, с които OLAF си сътрудничи в държавите-членки.

(*) http://ec.europa.eu/anti_fraud/olaf-oafcn/bg.html

С OLAF е възможно да се контактува на всички официални езици посредством следните канали:

- С писмо на адрес: European Commission, European Anti-Fraud Office (OLAF), Investigations+Operations, B-1049 Brussels, Belgium
- По електронна поща на адрес: OLAF-COURRIER@ec.europa.eu
- На безплатните телефонни линии (<http://ec.europa.eu/anti-fraud>)

Всички координати за връзка са достъпни на:
http://ec.europa.eu/anti_fraud/contact_us/index_bg.html